

सम्प्रसारण शिक्षा सङ्गलकालय असम कृषि विश्वविद्यालय, खानापारा, गुवाहाटी-७८१०२२

मीन आरु पशुपालन दिहा (तृतीय संख्या)

“मीनक्षेत्र उन्नयनेबे अर्थनैतिक विप्लर सपेन : प्रधान मन्त्री मत्स्य सम्पदा योजना”

ड० रञ्जिता बनिया

ड० अतुल बरगोहाई

समग्र विश्वर लगते भारतको क'भिड-१९ ए सृषि कबार समयते केन्द्रीय चरकारे घोषणा कबा प्रधान मन्त्री मत्स्य सम्पदा योजना (Pradhan Mantri Matshya Sampada Yojna), चमूके पि. एम. एम. एच. राई ये मत्स्य क्षेत्रले आशार बतबा कटियाई आनिछे। केन्द्रीय चरकारे एई अभिलाषी आँचनिर द्वारा मत्स्यक्षेत्र बहनीय विकासर जर्बियते “नील” विप्लरर सूचना कबार प्रयास कर्बिछे। एई आँचनित मत्स्य उँपदनर लगते उँपदकता वृद्धि, प्रयुक्ति विद्या, आधुनिकीकरण, गुणगत मान आरु आनुवंशानि आदिर ओपरतो गुंरुतु दिया हैछे।

प्रधान मन्त्री मत्स्य सम्पदा योजना (पि. एम. एम. एच राई)र उँदेश्यसमूह :

- एक स्थयी, दायित्वशील, अर्भुतुक्तिसूलक ओ न्यायसङ्गत पद्धतिरे मत्स्य सम्पदर सञ्जाव्याता वृद्धि।
- माटि आरु पानीर सम्प्रसारण, तीव्रता, बैचित्रमूखी आरु उँपदनशील ब्यरहारर योगेदि मीन उँपदन ओ उँपदनशीलता वृद्धि कबा।
- माछचपोरार पबवर्ति समयर ब्यरस्थापना, आधुनिकीकरण आरु गुणगत मान उँनीतकरण।
- मीन उँपदन आरु मीन पालक सकलर आय दुगुण कबा तथा कर्म संस्थापन सृष्टि कबार लक्ष्य।
- कृषिकार्यर जि. बि. ए. आरु माछर बपुनी बटोरा।
- मत्स्यजीरि आरु मीन पालक सकलर सामाजिक शाबिरीक आरु अर्थनैतिक सुरक्षा दिया।
- मत्स्य ब्यरस्थापना शक्तिशाली आरु नियन्त्रणमूलक ब्यरस्था कबा।

एई उँदेश्यसमूह आगत राधि भारत चरकारे तलत उँलेखित लक्ष्य समूह निर्धारण कर्बिछे:

- माछर उँपदन बहर्बि गडे ९ शतांशले वृद्धि कबा;
- माछर बपुनिक्षेत्रत २०१८-१९ बर्यत थका ४६,५८९.०० टकार पबा २०२४-२५ बर्यत दुगुण है प्राय १,००,०००.०० कोटि टकाले वृद्धि कबा।
- सर्वभारतीय क्षेत्रत प्रति हेक्टेरत माछर उँपदन वर्तमाने थका ३ टनर पबा ५ टनले वृद्धि कबा।
- माछचपोरार क्षेत्रत वर्तमाने थका शतकबा लोकचान २०-२५ शतांशर पबा १० शतांशले ह्रास कबा।
- घब्र्रा माछ ब्यरहारर क्षेत्रत वर्तमाने थका जनमूबि ५ किल'ग्रामर पबा प्राय १२ किल'ग्रामले वृद्धि कबा।

২০২০-২১ বৃত্তীয় বৰ্ষৰপৰা ২০২৪-২৫ বৃত্তীয় বৰ্ষলৈ চলিবলগীয়া এই পঞ্চবাৰ্ষিক আঁচনিৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ২০,০৫০ কোটি টকাৰ পুঁজি নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিছে। ভাৰতৰ সকলো ৰাজ্য তথা কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলত প্ৰযোজ্য হ'বলগীয়া এই বৃহৎ আঁচনিৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ ৯৪০৭ কোটি, ৰাজ্য চৰকাৰ ৪৮৮০ কোটি আৰু উপভোক্তা সকল ৫৭৬৩ কোটি টকাৰ অংশীদাৰ হৈ থাকিব। এই ধনৰাশি বৰ্তমানলৈকে ভাৰত চৰকাৰে বিনিয়োগ কৰা আটাইতকৈ বৃহৎ পৰিমাণ। এই যোজনাৰ জৰিয়তে মীন উৎপাদন ১৩.৭৫ মিলিয়ন মেট্ৰিকটনৰ (২০১৮-১৯)ৰ পৰা ২২ মিলিয়ন মেট্ৰিকটন (২০২৪-২৫) হোৱাৰ আশা কৰা হৈছে। যদিহে সকলো সুকলমে থাকে তেন্তে ভাৰত চৰকাৰে মীনপালকসকলৰ আয় দুগুণ বৃদ্ধি কৰাৰ পৰিকল্পনাত সফল হোৱাৰ লগতে ২০২৪-২৫ বৃত্তীয় বৰ্ষলৈকে ১ লাখ কোটি টকা ৰপ্তানি আয়ৰ পূৰ্ণ সম্ভাৱনা আছে। এই বৃহৎ পৰিমাণৰ বিনিয়োগৰ দ্বাৰা মৎস্যখণ্ডত প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে প্ৰায় ৫৫ লাখ জীৱিকাৰো সৃষ্টি হ'ব। মীনক্ষেত্ৰত আগবাঢ়িব খোজা সকলৰ বাবে এয়া এক সুৰ্ণ সুযোগ।

ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদ (NFDB) আৰু মীন ক্ষেত্ৰ বিকাশত ইয়াৰ ভূমিকা

শ্ৰী অসীম কুমাৰ বৰা

ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদ (NFDB), ভাৰত চৰকাৰৰ মৎস্য, পশুপালন আৰু দুগ্ধ মন্ত্ৰালয়ৰ দ্বাৰা প্ৰশাসনীয় নিয়ন্ত্ৰণত পৰিচালিত এটি অনুষ্ঠান। ভাৰত চৰকাৰে ইং ২০০৬ চনত ইয়াক গঠন কৰে আৰু এই অনুষ্ঠান স্থাপনৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে দেশত মৎস্য উৎপাদন বৃদ্ধি আৰু মৎস্য ক্ষেত্ৰৰ সকলো ধৰণৰ উন্নয়নৰ বাবে ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন অংগ ৰাজ্য তথা কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলত অৱস্থিত মীন বিভাগ তথা মীন ক্ষেত্ৰৰ ৰাজ্যিক ও সৰ্বভাৰতীয় বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ লগ লাগি সমন্বিত ভাৱে বিভিন্ন উন্নয়নমূলক কাৰ্যসূচী লৈ আহিছে।

মীন উন্নয়ন পৰিষদে (NFDB) মনোনিৱেশ কৰা কৰ্মৰাজিঃ

- মৎস্যক্ষেত্ৰৰ বিকাশ, জলসংবৰ্দ্ধন সম্প্ৰসাৰণ, মাছৰ উৎপাদন বৃদ্ধি, মাছৰপৰা উৎপাদিত অন্যান্য সামগ্ৰী প্ৰস্তুতকৰণ, মাছৰ মজুতকৰণ ও শিতলীকৰণ ভঁড়াল স্থাপন, মাছৰ পৰিবহন ও বিপণনৰ ব্যৱস্থা লোৱা।
- প্ৰাকৃতিক সম্পদ সুপৰিকল্পিত ও দীৰ্ঘম্যাদী পৰিকল্পনাৰে পৰিচালনা কৰি মৎস্য সম্পদ সংৰক্ষণ কৰা।
- মীন ক্ষেত্ৰৰ গৱেষণাৰ দ্বাৰা উদ্ভাৱিত নতুন সঁজুলি প্ৰয়োগ কৰি মাছৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰা।
- মৎস্য ক্ষেত্ৰ সঠিক ও সুচাৰুৰূপে পৰিচালনা ও ব্যৱহাৰৰ উপযোগী কৰিবলৈ আধুনিক আন্তঃগাঁঠনিৰ ব্যৱস্থা কৰা।
- মীন ক্ষেত্ৰৰ সকলো দিশ সামৰি মীন পালক প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীত মহিলা চামিল কৰি মহিলা সবলীকৰণ কৰা আৰু আত্ম নিয়োজনৰ বাট মুকলি কৰা।
- মাছৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ যোগেদি খাদ্যসুৰক্ষা সমাধান কৰা ও পুষ্টিহীনতা নোহোৱা কৰা।
- দেশৰ অৰ্থনীতিৰ বিকাশত অৱদান আগবঢ়োৱাৰ উপৰিও স্বাস্থ্য, সংস্থাপন, ৰপ্তানী ইত্যাদি বিভিন্ন দিশৰ উন্নয়ন সাধন কৰা।

ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ (NFDB)ৰ মুখ্য কাৰ্যালয় হৈছে হায়দৰাবাদ। ইয়াৰ উপৰিও ইয়াৰ এটা আঞ্চলিক কাৰ্যালয় গুৱাহাটীত আৰু আনটো ৰাষ্ট্ৰীয় মিঠা পানী প্ৰজননক্ষম মাছ পালন প্ৰতিষ্ঠান, উৰিষ্যা ভূৱনেশ্বৰত অৱস্থিত।

ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ বিত্তীয় সাহায্যত বৰ্তমানে চলি থকা বিভিন্ন আঁচনি ও প্ৰকল্পসমূহঃ

- **নেচনেল ফিচ ব্ৰুড বেংক :** এই অনুষ্ঠানটি ইং ২০১২ চনত উৰিষ্যা, ভূৱনেশ্বৰ কৌশল্যগংগা নামে ঠাইত স্থাপন কৰে। ইয়াত বিভিন্ন উন্নত প্ৰজাতিৰ মাছ যেনে জয়ন্তী ৰৌ, উন্নত বাছ মাছৰ জাত, মিৰিকা, কুড়ি, মালি, চাৰেণা পুঠি, গ্ৰাছ কাৰ্প, আমুৰ কাৰ্প, মিছামাছ, পেংবা ইত্যাদি মাছ বিভিন্ন উৎস যেনে প্ৰাকৃতিক নদ-নদী, জলাশয়ৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰাৰ উপৰিও কেন্দ্ৰীয় মিঠাপানী জলসংবৰ্দ্ধন সংস্থাৰ পৰা পোৱা জয়ন্তী ৰৌ, উন্নত বাছ মাছ ইত্যাদি আৰু কৰ্ণাটকৰ বেংগালুৰুত অৱস্থিত আমুৰ ব্ৰুড বেংকৰ পৰা পোৱা আমুৰ কমণ কাৰ্পৰ প্ৰজননক্ষম মাছবোৰ প্ৰতিপালন কৰি, উন্নত বীজ উৎপাদন কৰি মীন পালক, চৰকাৰী মীন পাম, ব্যক্তিগত হেটচাৰী আদিলৈ উন্নত মীন পোনা যোগানৰ ব্যৱস্থা লোৱা হৈছে। এই ব্যৱস্থাই সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষক সামৰি লৈ মীন উৎপাদন বৃদ্ধিৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।
- **জলজ প্ৰাণীৰ ৰোগ নিৰীক্ষণৰ ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰকল্প :** মীনপালক সকলক প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে মাছৰ বিভিন্ন ৰোগৰ ওপৰত সজাগতা সৃষ্টি কৰাৰ লগতে ইয়াৰ প্ৰতিকাৰ আৰু নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদ, হায়দৰাবাদৰ

আর্থিক সাহায্যত তথা ৰাষ্ট্ৰীয় মৎস্য আনুবংশিক সংসাধন সংস্থা, লক্ষ্ণৌৰ উদ্যোগত, সৰ্বভাৰতীয় এই আঁচনিখন ভাৰতবৰ্ষত মুঠ ১৬ খন ৰাজ্য তথা ২৪ খন প্ৰতিষ্ঠানৰ সহযোগত কাৰ্য্য ৰূপায়িত কৰি আহিছে। ইয়াৰ অধীনত অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অন্তৰ্গত মীন মহাবিদ্যালয়, বহাৰ উদ্যোগত কেইবাখনো জিলাক সামৰি মাছৰ বিভিন্ন ৰোগৰ ওপৰত অধ্যয়ন, পৰ্য্যবেক্ষণ তথা প্ৰতিৰোধ আৰু প্ৰতিকাৰৰ বাবে বিভিন্ন ব্যৱস্থা হাতত লৈছে। ২০১৩-১৪ বৰ্ষৰ পৰা শুভাৰম্ভ হোৱা এই আঁচনিখন বৰ্তমানলৈকে সফল ভাৱে ৰূপায়িত কৰি ৰখা হৈছে। এই আঁচনিৰ অধীনত মীন পালক সকলে মাছৰ বিভিন্ন ৰোগৰ বিষয়ে অৱগত হোৱাৰ লগতে ইয়াৰ উপযুক্ত প্ৰতিকাৰৰ ব্যৱস্থা কৰি মাছৰ মৃত্যুৰ হাৰ নিয়ন্ত্ৰণ কৰা ও মৎস্য উৎপাদনৰ ক্ষয়-ক্ষতি বহু পৰিমাণে লাঘব কৰিব পাৰিব।

- **মাছৰ ৰোগ চিনাক্তকৰণ ও স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ গৱেষণাগাৰ স্থাপন :** এই আঁচনিখন ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ বিত্তীয় সাহায্যত ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন অংগ ৰাজ্যত সফলভাৱে ৰূপায়ন কৰি থকা হৈছে। এই আঁচনিখন ২০১৭-১৮ বৰ্ষত শুভাৰম্ভ হয় আৰু ২০১৯-২০ বৰ্ষলৈকে ইয়াৰ অনুমোদন ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ সাহায্যত প্ৰচলন কৰা হয়। বৰ্তমান এই আঁচনিখন প্ৰধানমন্ত্ৰী মৎস্য সম্পদা যোজনাৰ জৰিয়তে ৰূপায়ন কৰা হৈছে। আমাৰ অসমৰ একমাত্ৰ মীন মহাবিদ্যালয়ে প্ৰায় ১.১৫ কোটি ব্যয় সাপেক্ষে ৰাজ্যিক ভিত্তিত মাছৰ ৰোগ নিৰ্ণয় ও স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ পৰীক্ষাগাৰ স্থাপনৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ পৰা মুঠ টকা ৮০% বিত্তীয় সাহায্য লাভ কৰিছে। এই পৰীক্ষাগাৰটোৰ স্থাপন পূৰ্ণ গতিত চলি আছে আৰু ইয়াৰ নিৰ্মাণ সম্পূৰ্ণ হ'লে মাছৰ ৰোগ নিৰূপণ ও স্বাস্থ্য সেৱাৰ ক্ষেত্ৰখন সমগ্ৰ ৰাজ্যখনৰ মীনপালকৰ সুবিধা হোৱাকৈ কাৰ্য্যবিধী ৰূপায়ণ কৰিবলৈ সহায়ক হ'ব।
- **প্ৰাকৃতিক জলাশয়, বিল আদিত সঁজা পদ্ধতি ও বাঁহৰ দপি ঘেৰ পদ্ধতিত মৎস্য পালন :** অসম, বিহাৰ আদি ৰাজ্যত বিলৰ সংখ্যা অধিক। গতিকে, ইয়াত মীন উৎপাদন বৃদ্ধিৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ বিত্তীয় সাহায্যত বিলত সঁজা পদ্ধতি ও বাঁহৰ দপি ঘেৰ পদ্ধতিত মীন পালন কৰি মাছৰ উৎপাদন বঢ়াই বিলপৰীয়া মাছমৰীয়া লোকসকলৰ উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ প্ৰয়াস চলোৱা হৈছে। ঠিক সেইদৰে ওড়িছাত নদী বিলাকৰ কম গভীৰ এলেকাত নাইলনৰ তৈয়াৰী জালেৰে ঘেৰ পদ্ধতিত মাছ পালন কৰি মাছৰ উৎপাদন বঢ়াই নৈ পৰীয়া লোকৰ মৎস্য উৎপাদন বৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়াস কৰা হৈছে। তাৰোপৰি গুজৰাট, মহাৰাষ্ট্ৰ ইত্যাদি ৰাজ্যত বিভিন্ন জলাশয়ত সঁজা পদ্ধতিত মাছ পালন কৰিবলৈ বিত্তীয় সাহায্য প্ৰদান কৰা হৈছে।
- **উন্নত জাতৰ মীন পোনাৰ পালনৰ উপস্থাপন আঁচনি :** এই আঁচনিখন ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন অংগৰাজ্যত ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ অৰ্থ সাহায্যত কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰবোৰৰ সহযোগত ৰূপায়ণ কৰা হৈছে। এই আঁচনিৰ দ্বাৰা আঁচনি ৰূপায়ণ কৰা কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰবোৰে ৫ জনকৈ উদ্যমী মীন পালকক নিৰ্বাচন কৰি উন্নত প্ৰজাতিৰ মাছ যেনে জয়ন্তী ৰৌ, আমুৰ কমন কাৰ্প ইত্যাদিৰ বীজ, মাছৰ খাদ্য ইত্যাদি যোগান ও উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। ইয়াৰ ফলত মীন পালকসকলৰ মৎস্য উৎপাদন আৰু উপাৰ্জন যথেষ্ট পৰিমাণে বৃদ্ধি পাইছে।
- **বায়ুষ্ক পদ্ধতি আৰু পুনঃচক্ৰীয় জল সংবৰ্ধন পদ্ধতিৰে মীন পালন আঁচনি :** ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ৰাজ্যৰ উদ্যমী মীন পালক, নিবনুৱা যুৱক-যুৱতীৰ মাজত গঢ়ি উঠা জনপ্ৰিয়তা ও উক্ত উন্নত প্ৰযুক্তিৰ জৰিয়তে মীন উৎপাদন বৃদ্ধি হোৱাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদে দেশত পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে চৰকাৰীভাৱে বিভিন্ন ৰাজ্যত ক্ষুদ্ৰ বায়ুষ্ক পদ্ধতিৰ মীন পালন আঁচনিৰ শুভাৰম্ভ কৰে। তাৰোপৰি, ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ পুনঃ চক্ৰীয় মীন পালন পদ্ধতিৰ আঁচনিখন দেশৰ বিভিন্ন ৰাজ্যত সফলভাৱে প্ৰণয়ন কৰা হয়। ইতিমধ্যে, ভাৰত চৰকাৰৰ মৎস্য মন্ত্ৰালয়ে প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা 'সু-নীল বিপ্লৱ' নামৰ কেন্দ্ৰীয়ভাৱে ৰূপায়িত আঁচনিৰ দ্বাৰা ভাৰতৰ বিভিন্ন ৰাজ্যত এই প্ৰযুক্তিৰ সফল প্ৰণয়ন কৰা হয়। উক্ত আঁচনিৰ দ্বাৰা অসম তথা উত্তৰ পূৱৰ আন আন ৰাজ্যতো মীন পালক সকলে এই আঁচনিখন আগ্ৰহেৰে আদৰি লৈছে আৰু সফল ৰূপায়ন কৰি মৎস্য উৎপাদন বঢ়াবলৈ সক্ষম হৈছে। বৰ্তমানে ভাৰত চৰকাৰে প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা "প্ৰধান মন্ত্ৰী মৎস্য সম্পদা আঁচনি"ৰ যোগেদিও বায়ুষ্ক ও পুনঃ চক্ৰীয় মীন পালন পদ্ধতিৰ মৎস্য উৎপাদন বঢ়োৱাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।
- **জলাজ সম্পদ পৰীক্ষণ কেন্দ্ৰ :** মীন পামৰ পানীৰ গুণাগুণ পৰীক্ষা ও যাৱতীয় বিজ্ঞানসন্মত দিহা পৰামৰ্শ আববঢ়াবৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ বিত্তীয় সাহায্যত ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ৰাজ্যত এই আঁচনি ৰূপায়ণ কৰা হৈছে। আমাৰ অসমতো ইতিমধ্যে দৰং, কামৰূপ, বৰপেটা, নলবাৰী আদি জিলাত ৰাষ্ট্ৰীয় মৎস্যজীৱি সহকাৰী সংঘই চাৰিটা এনে কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰি মীনপালক সকলক বিজ্ঞানসন্মত মীন পালনৰ বাবে যথেষ্ট সহায় আববঢ়াইছে।

- **সমুদ্র পৃষ্ঠত সঁজা পদ্ধতিত মীন পালন** : ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ বিত্তীয় সাহায্যত কেন্দ্ৰীয় সামুদ্ৰিক মৎস্য গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠান, কোচিন, কেৰেলাই সাগৰ পৃষ্ঠৰ উপকূল বৰ্তী অঞ্চল সমূহত বৃত্তাকাৰ নেটযুক্ত সঁজা স্থাপন কৰি মাছমৰীয়া সকলক, কবিয়া, পম্পান, ভেটকি ইত্যাদি প্ৰজাতিৰ সামুদ্ৰিক মাছৰ জল সংবৰ্দ্ধন কৰি মৎস্য উৎপাদন বঢ়াবলৈ বিশেষ উদ্গনি যোগাই আহিছে।

উক্ত আঁচনি সমূহৰ উপৰিও ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদ, হায়দৰাবাদে উন্নত জাতৰ মীন পোনা উৎপাদনৰ বাবে প্ৰতিপালন পুখুৰী নিৰ্মাণ ও খাদ্য, বীজ, সাৰ আদি যোগান ধৰি উন্নত জাতৰ মাছ যেনে জয়ন্তী ৰৌ, উন্নত বাছ মাছ, আমুৰ কমন কাৰ্প ইত্যাদি মাছৰ আঙুলী দৈৰ্ঘ্যৰ পোনা উৎপাদনৰ বাবে মীনপালক সকলক যথেষ্ট সাহায্য আগবঢ়াইছে।

উল্লেখ্য যে মীন পামত আৰু সঁজা পদ্ধতিত মীন পালন কৰা ঠাইত সৌৰ শক্তিচালিত পোহৰৰ ব্যৱস্থা, অক্সিজেন গেছ যোগানৰ বাবে এৰেটৰ আদি যোগান ধৰি মীন পালক সকলৰ সাহায্য আগবঢ়াইছে।

আলংকাৰিক মাছৰ কৃত্ৰিম প্ৰজনন, পোনা উৎপাদন, প্ৰতিপালন আদি সকলো দিশ সামৰি আলংকাৰিক প্ৰজননক্ষম মাছৰ ৰক্ষণাগাৰ ও প্ৰজনন কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰিছে। তাৰোপৰি ক্ষুদ্ৰ, মজলীয়া আৰু বৃহৎ পৰিসৰৰ আলংকাৰিক মাছ প্ৰতিপালন, প্ৰজনন কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰিছে। আমাৰ অসমত থলুৱা আলংকাৰিক মাছৰ সংৰক্ষণ, কৃত্ৰিম প্ৰজনন আৰু প্ৰতিপালন ও প্ৰশিক্ষণৰ বাবে ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ত এটি জিন বেংক আৰু গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত এটি ব্ৰড বেংক স্থাপনৰ বাবে বিত্তীয় সাহায্য প্ৰদান কৰিছে।

মাছক সতেজ ভাৱে মজুত কৰি ৰাখিবলৈ শীতলীকৰণ ভড়াল, মাছৰ পৰিবহন, বিপণন মাছৰ পাইকাৰী ও খুচুৰা বজাৰ গৃহৰ নিৰ্মাণ, ভ্ৰাম্যমান মাছ বিক্ৰী কেন্দ্ৰ নিৰ্মাণ, মাছ বিপণন বাহন ইত্যাদিৰে ব্যৱস্থা কৰি মীন পালক সকলক বিত্তীয় সাহায্য যোগান ধৰিছে আৰু আন্তঃগাঁঠনি নিৰ্মাণ উন্নত কৰিছে। ৰাষ্ট্ৰীয় মীন উন্নয়ন পৰিষদৰ বিত্তীয় সাহায্যত অসমৰ বিভিন্ন জিলাত মাছৰ বজাৰ গৃহ নিৰ্মাণ কৰি উলিয়াইছে। তাৰোপৰি বিভিন্ন জিলাত ভ্ৰাম্যমান মাছ বিক্ৰী কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰাৰ উপৰিও বিপণনৰ বাহন ক্ৰয় কৰি মীনপালক সকলক উপকৃত কৰিছে।

বৰ্তমানে ৰাষ্ট্ৰীয়ভাৱে চলি থকা ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন মাছৰ বজাৰত মাছৰ বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ দৈনিক পাইকাৰী ও খুচুৰা মূল্য নিৰূপণৰ বাবে “মাছৰ বজাৰ মূল্য তথা নিৰূপণ পদ্ধতি” শীৰ্ষক আঁচনিখন সফলভাৱে ৰূপায়ণ কৰি থকা হৈছে। অসম তথা উত্তৰ পূব ভাৰতৰ আন আন ৰাজ্যতো ইয়াৰ কাম আৰম্ভ হৈছে।

অসমৰ মীনপালক সকলক উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ, কাৰিকৰী জ্ঞান বিকাশ ও অভিজ্ঞতাৰ বাবে মীন পালনৰ অগ্ৰণী ৰাজ্য বা ঠাইলৈ পঠোৱাৰ উপৰিও কৰ্মশালা, সজাগতা শিৰিৰ ইত্যাদি আয়োজনৰ দ্বাৰা বিজ্ঞান সন্মত ও ব্যৱসায়িক ভিত্তিত মীন পালনৰ বাবে বিভিন্ন দিহা পৰামৰ্শ প্ৰদান কৰি থকা হৈছে।

সদৌ শেষত অসমক ভাৰতবৰ্ষৰ অগ্ৰণী ৰাজ্য সমূহৰ সৈতে সমানে আগবাঢ়ি যাবলৈ অসমৰ যুৱশক্তিয়ে প্ৰাকৃতিক সম্পদৰাজি বিজ্ঞানসন্মত ও প্ৰণালীবদ্ধভাৱে উপযুক্তভাৱে ব্যৱহাৰ কৰি বিভিন্ন আঁচনি সফল ৰূপায়ণ সম্ভৱ কৰি ধৈৰ্য আৰু একাগ্ৰতাৰে আগবাঢ়িব পাৰিলে নিশ্চয় এদিন অসমে মৎস্য উৎপাদনত স্বাৱলম্বী হোৱাই নহয়, আন আন চুবুৰীয়া ৰাজ্যলৈ মাছ ৰপ্তানী কৰি আয় উপাৰ্জন কৰাৰ প্ৰচুৰ সম্ভাৱনা আছে।

মিছামাছৰ লগত কাৰ্প পালনত ল'বলগীয়া ব্যৱস্থাৱলী

ড° সঞ্জয় কুমাৰ শৰ্মা

- পুখুৰীটোৰ দুই তিনিটা স্থানত নাৰিকলৰ পাত দি ছাঁৰ ব্যৱস্থা কৰক। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে খেৰো ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।
- ছাঁ দিয়াৰ তলভাগত প্ৰায় ১০ ফুট × ১০ ফুটৰ দুই তিনিখন প্লাষ্টিক দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰি তাত পেলেটেড খাদ্য দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰক। খাদ্য সদায় সন্ধিয়া সময়ত দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব।
- প্ৰথম মাহত দুবিঘা পানীকালিত নিতৌ সন্ধিয়া চাৰি স্থানত ১ কিঃ গ্ৰামকৈ মিছা মাছৰ খাদ্য দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰক আৰু পৰ্য্যায়ক্ৰমে ইয়াৰ পৰিমাণ বঢ়াই যাব।
- পানীৰ পি. এইচ (pH) ৭.০ - ৮.০ ভিতৰত ৰাখিবলৈ মাহিলি চূণ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰক।
- পুখুৰীত অতিৰিক্ত গ্ৰাছকাৰ্প মাছ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰক যাতে গ্ৰাছকাৰ্পৰ মল মিছামাছৰ খাদ্য হিচাপে ব্যৱহাৰ হয়।

- নিয়মিত সন্ধিয়া পৰিপূৰক খাদ্য প্ৰয়োগৰ উপৰিও মুৰ্গীৰ নাড়ী ভূৰু গৰম পানীত উতলাই মাজে সময়ে পুখুৰীত প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে। পঁচা মৰা বস্তু মিছামাছৰ প্ৰিয় খাদ্য।
- এম'নিয়াৰ পৰিমাণ কম কৰিবলৈ আৰু উৎকৃষ্টমানৰ বেঞ্চেৰিয়া সৃষ্টি কৰিবলৈ প্ৰতি দুবিঘা পানী কালিৰ পুখুৰীত ৪০০ গ্ৰাম প্ৰ'বায়টিক আৰু ২ কিলোগ্ৰাম গুৰ পানীত মিহলাই প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

বানপানীৰ ফলত ক্ষতিগ্ৰস্থ হোৱা মীন পালকসকলৰ জ্ঞাতাৰ্থে কিছু দিহা

ড° ধ্ৰুৱজ্যোতি শৰ্মা

- পুখুৰীৰ পাৰবোৰ মেৰামতি কৰি অথবা জাল, বাঁহৰ বেৰ আদিৰে বেৰি পুখুৰীৰ নিৰাপত্তাৰ ব্যৱস্থা কৰক।
- বানপানীৰ ধলত সোমোৱা জলজ অপতৃণ আঁতৰ কৰক।
- পুখুৰীত সোমোৱা মাছ ভক্ষী মাছ, সাপ কেৰোঁৰা আদি আঁতৰ কৰক।
- প্ৰদূষিত পানী সোমোৱাৰ বাবে পুখুৰীটোত প্ৰতি বিঘাত ৩৩ - ৪০ কিঃগ্ৰাঃ হিচাবত ব্লিচিং পাউদাৰ প্ৰয়োগ কৰক।
- চূণ অথবা ব্লিচিং পাউদাৰ প্ৰয়োগৰ ৭ - ১০ দিনৰ পাছত পুখুৰীটোৰ প্ৰতি বিঘা পানী কালিত ৮০০-১০০০ টা হিচাবত কিছু ডাঙৰ আকাৰৰ বিভিন্ন প্ৰজাতি মাছৰ পোনা মেলি দিয়ক।
- পোনা মেলা পিছদিনৰ পৰা চাউলৰ মল, খলিহে ইত্যাদি খাদ্য যোগান ধৰক।
- পুখুৰীৰ পানীত প্ৰতি মাহে ৫-৭ কিঃগ্ৰাঃ চূণ (আগদিনাই তিয়াই থোৱা) প্ৰয়োগ কৰক।
- মাছৰ ঘাঁ লগা ৰোগ প্ৰতিৰোধৰ বাবে চূণৰ সৈতে ১০:১ অনুপাতে হালধি প্ৰয়োগ কৰক।

বায়ফ্ল'ক প্ৰযুক্তিৰে মাছ পালন কৰিবলৈ কি কি দিশত গুৰুত্ব দিব লাগে?

ড° সঞ্জয় কুমাৰ শৰ্মা

স্থান নিৰ্বাচনঃ

বায়'ফ্ল'কৰ বাবে ঘৰৰ চৌহদৰে মুকলি ঠাই, চাদৰ ওপৰৰ অথবা চাৰিওফালে বেৰ থকা ওখ ঠাই নিৰ্বাচন কৰিব লাগে। স্থান নিৰ্বাচন কৰোতে নিয়মিত বিদ্যুৎ যোগান আৰু পানীৰ সুলভ উৎস বিবেচনা কৰিব লাগে। যদি ঠাইখিনি ভৱিষ্যতে ব্যৱহাৰৰ প্ৰয়োজন নহয় তেন্তে পকী জলাধাৰ আৰু প্ৰয়োজন হ'লে টাপুলিনেৰে ৫-৬ বছৰৰ বাবে জলাধাৰ নিৰ্মাণ কৰা হয়।

মাছৰ প্ৰজাতিঃ

বায়'ফ্ল'ক পদ্ধতিৰ বাবে অধিক ঘনত্বত থাকিব পৰা উচ্চ চাহিদায়ুক্ত ভাল বজাৰ মূল্যৰ মাছ নিৰ্বাচন কৰিব লাগে। কম সময়ৰ ভিতৰত (৩-৫ মাহ) বজাৰ উপযোগী হোৱা মাছ যেনে কাৰে, মাগুৰ, শিঙী, পাভ, টিলাপিয়া আদি মাছ বায়'ফ্ল'ক প্ৰযুক্তিৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰিব লাগে। প্ৰতি ১০০০ লিটাৰ জলাধাৰত প্ৰজাতিভেদে প্ৰায় ১০০০-১৫০০ মাছৰ পোনা পালন কৰিব পাৰি।

পানীৰ উৎসঃ

বায়'ফ্ল'কৰ বাবে পানী আয়ৰণমুক্ত হোৱাটো নিতান্তই প্ৰয়োজনীয়। যদি কিবা কাৰিকৰী কাৰণত পানীত এম'নিয়াৰ পৰিমাণ বাঢ়ে তেন্তে পানীখিনি সলনি কৰিব লাগে। বায়'ফ্ল'কৰ পানী যথেষ্ট পুষ্টিকাৰক বাবে এইবোৰ শাক-পাচলিৰ বাগিছাতো ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

সংমিশ্ৰিত মীন পালন পদ্ধতি

শ্ৰীমতী কংকনা দাস

খাদ্যাভাস আৰু খাদ্যস্থানৰ ভিন্নতা অনুসৰি বিভিন্ন সঙ্গত প্ৰজাতিৰ মাছ নিয়ন্ত্ৰিত নিৰিখত একেটা পুখুৰীত পালন কৰা পদ্ধতিকেই সংমিশ্ৰিত মীনপালন পদ্ধতি কোৱা হয়। পুখুৰীৰ উৰ্দ্ধ, মধ্য আৰু নিম্ন স্তৰৰ খাদ্য প্ৰাচুৰ্য্যতাৰ সম্পূৰ্ণ ব্যৱহাৰ কৰি মাছৰ উৎপাদন কৰাটোৱেই এই পদ্ধতিৰ মূল উদ্দেশ্য।

পানীৰ গুণাগুণৰ অনুকূল পৰিসৰঃ

উষ্ণতা	ঃ ২৬°-৩২° চেঃ
পি. এইচ	ঃ ৬.৫-৭.৫
মুঠ ক্ষাৰকতা	ঃ ৭৫-১৫০ পি. পি. এম
দ্রবীভূত অক্সিজেন	ঃ ৫-১০ পি. পি. এম
মুক্ত এণ্ডাৰ	ঃ ০.১-১.০ পি. পি. এম
কঠিনতা	ঃ ২০ পি. পি. এমতকৈ বেছি

পুখুৰীৰ প্ৰস্তুতিঃ

- জানুৱাৰী - ফেব্ৰুৱাৰী মাহত পানী সিঁচি পুখুৰীৰ তলিখন শুকুৱাই ল'ব লাগে।
- তাৰ পিছত প্ৰতি বিঘাত বছৰি ৬০ - ৭০ কিঃ গ্ৰাঃ হাৰত কৃষিত ব্যৱহৃত চূণ পুখুৰীৰ তলিত চতিয়াই দিব লাগে।
- চূণ প্ৰয়োগৰ ৭ দিন পিছত পুখুৰীত পানী জমা কৰি প্ৰতি বিঘাত বছৰি ১২০০-১৪০০ কিঃ গ্ৰাঃ হাৰত গৰুৰ গোৰৰ (জৈৱিক সাৰ) প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।
- সাৰ প্ৰয়োগৰ ১৫ দিনৰ পিছত পুখুৰীটো মাছ পোনা মেলাৰ বাবে প্ৰস্তুত হৈ উঠে। এই পদ্ধতিত প্ৰতি বিঘাত সৰ্বমুঠ ৭০০-৮০০টা মাছপোনা (ফিংগাৰলিংঃ কমেও ৫০ গ্ৰাঃ ওজনৰ অথবা ৪-৫ ইঞ্চি দীঘল) মেলিব লাগে।
- এই সংমিশ্ৰণ পদ্ধতিত বিভিন্ন অনুপাতত মাছৰ পোনা মেলিব পাৰি ; উদাহৰণস্বৰূপে চিলভাৰ কাৰ্প (২০%), বাছ (১৫%), ৰৌ (১৫%), গ্ৰাছ কাৰ্প (১০%), মিৰিকা (২০%), কমন কাৰ্প (২০%) দিব পাৰি।
- ইয়াৰ লগে লগে মাছক সুস্বাদু আহাৰ যোগান ধৰিব লাগে। মাৰ্চ-এপ্ৰিল মাহৰ পৰা ০.২৮ কিঃ গ্ৰাঃ প্ৰতি দিনে প্ৰতি বিঘা পুখুৰীত ক্ৰমান্বয়ে বঢ়াই জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী মাহলৈ মুঠতে ১.১২ কিঃ গ্ৰাঃ প্ৰতি দিনে প্ৰতি বিঘা পুখুৰীত খাদ্য দিব লাগে।

মাছৰ পোনা সৰবৰাহ কৰা সময়ত ল'ব লগা সাৰধনতাৰ দিশ

ড° কমল শৰ্মা

- বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ মাছৰ পোনা সাধাৰণতে উৎপাদনস্থলীৰ পৰা অন্য ঠাইলৈ সৰবৰাহ কৰা হয়।
- মাছৰ পোনা সৰবৰাহ কৰোতে কম অক্সিজেনৰ পৰিমাণৰ মাত্ৰা হ্রাস, পানীৰ গুণাগুণ তথা অধিক মাত্ৰাত ক্ল'ৰিণ অথবা এম'নিয়াৰ পৰিমাণ বেছি হোৱাত মৃত্যুৰ হাৰ বাঢ়িব পাৰে। সেইবাবে তলত উল্লেখিত সাৰধনতা সমূহ লব লাগে।
 - ☞ ভাল গুণাগুণসম্পন্ন মাছৰ পোনাহে সৰবৰাহ কৰিব লাগে।
 - ☞ সৰবৰাহ কৰা দুৰত্ব বেছি হ'লে মাছৰ পোনা সমূহে কষ্ট পায়।
 - ☞ তিনিদিন বয়সীয়া মাছৰ পোনা প্লাষ্টিকৰ মোনা ভিতৰত সৰবৰাহ কৰিব লাগে আৰু অক্সিজেনৰ মাত্ৰা বেছি থাকিব লাগে।
 - ☞ বেছি মাত্ৰাৰ মাছৰ পোনা সৰবৰাহ কৰিবলৈ সাধাৰণতে হাপা, প্লাষ্টিকৰ মোনা অথবা চিমেণ্টৰ পাত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে।
 - ☞ সৰবৰাহ কৰাৰ সময়ত আগদিনাৰ পৰা খাদ্য যোগান ধৰিব নালাগে।
 - ☞ মন কৰিবলগীয়া কথা যে সৰবৰাহ কৰাৰ সময়ত মাছৰ পোনাই মল ত্যাগ কৰি পানীৰ গুণাগুণ নষ্ট কৰিব পাৰে। সেইবাবে পাত্ৰ সমূহত অক্সিজেনৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি কৰি থ'ব লাগে।
 - ☞ নিৰ্দিষ্ট ঠাই পোৱাৰ লগে লগে পাত্ৰ সমূহ খুলি পেলাব নালাগে।
 - ☞ কিছুসময় অৰ্থাৎ ২০-৩০ মিনিট, পুখুৰীৰ পানীৰ ওপৰত থোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।
 - ☞ এই সময়ৰ পিচত মাছৰ পোনা সমূহ লাহে লাহে পুখুৰীত মেলি দিব লাগে।

সমন্বিত গাহৰি আৰু মাছ পালন

ড° যোগীৰাজ বৰা

ডাঃ ৰাজজ্যোতি ডেকা

সমন্বিত মীন পাম বুলিলে একক ঠাইৰ পৰা একে সময়তে মাছ পালনৰ লগত কৃষি আৰু পশুপালনৰ সমন্বয় ঘটাই কম খৰচতে বহুমুখী উৎপাদন কাৰ্য্যকে বুজায়। সমন্বিত মীন পালন পদ্ধতি সমূহৰ ভিতৰত গাহৰি আৰু মাছ পালন এবিধ অতি লাভজনক আৰু সহজ ব্যৱসায়, কিয়নো একে সময়তে মাছ আৰু গাহৰি উৎপাদন কৰিব পাৰি, দুয়োখন পামৰ বাবে আচুতীয়া ঠাইৰ প্ৰয়োজন নহয়, মাছৰ বাবে খাদ্য আৰু সাৰৰ খৰচ কমি যায় আৰু আয় দুগুণ বৃদ্ধি পায়।

- গাহৰিৰ গড়াল পৰোক্ষ অথবা প্ৰত্যক্ষ পদ্ধতিৰে মাছৰ পুখুৰীৰ কাষতে সাজিব লাগে যাতে গাহৰিৰ মল অতি সহজে পুখুৰীত দিব পাৰি।
- এক বিঘাৰ এটা পুখুৰীৰ বাবে ৪-৫ টা দুমহীয়া গাহৰিৰ পোৱালীৰ প্ৰয়োজন হয়।
- উন্নতমানৰ বা বৰ্ণসংকৰ গাহৰিহে পুঁহিব লাগে।
- গাহৰিবিলাকক উন্নত মানৰ সুযম খাদ্য তথা ঘৰৰে উৎপাদিত থলুৱা খাদ্য যোগান ধৰিব লাগে।
- পুখুৰী আয়তাকাৰ আৰু ২.৫-৩.৫ বিঘা মানৰ হ'লে ভাল হয়।
- পুখুৰীত জলজ অপতৃণ যেনে পানী মেটেকা, পুণী, ভেটফুল ইত্যাদি থাকিলে পৰিষ্কাৰ কৰিব লাগে।
- অলাগতিয়াল আৰু মাংসহাৰী মাছ সমন্বিত পুখুৰীৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে উঠাই পেলাব লাগে।
- পুখুৰীৰ মাটি আৰু পানীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি একবিঘা পানীৰ কালিত ৫৪ কিঃ গ্ৰাঃ চূণ প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি।
- চূণ প্ৰয়োগ কৰাৰ ৭-১০ দিনৰ পিচত গাহৰিৰ গোরৰ দিব লাগে।
- চূণ আৰু গোরৰ প্ৰয়োগৰ ১৫-২০ দিনৰ পিছত মাছৰ পোনা মেলিব লাগে।
- পুখুৰীৰ উপৰিভাগত ৰঙীণ চামনি বান্ধিলে, অলপ দিনলৈ গাহৰিৰ গোরৰ দিয়োটো বন্ধ কৰিব লাগে।
- প্ৰতিবিঘা পুখুৰীৰ বাবে ১০০০ টা মান মাছ যেনে - ৰৌ (২০%), ভকুৱা (২০%), মিৰিকা (১৫%), ছিলভাৰ কাৰ্প (২০%), গ্ৰাছ কাৰ্প (১০%) আৰু কমন কাৰ্প (১৫%) পোনা মেলিব পাৰি।
- এই পদ্ধতিত গাহৰিৰ গোরৰেই মাছৰ খাদ্য হয় যদিও গ্ৰাছ কাৰ্পৰ বাবে পৰ্য্যাপ্ত পৰিমাণৰ ঘাঁহ, কলপাত আদি যোগান ধৰিব লাগে।
- প্ৰতিমাহে কমেও এবাৰ পুখুৰীত জল মাৰি মাছৰ বৃদ্ধি আৰু স্বাস্থ্যৰ বুজ ল'ব লাগে।
- পুখুৰীৰ মাছবোৰক ১২ মাহ মান পালন কৰাৰ পিছত জল মাৰি ধৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।
- গাহৰিৰ ওজন ৭০ কি.গ্ৰা. বা তাতোতকৈ বেছি হ'লে বিক্ৰী কৰি পুনৰ নতুন পোৱালী ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

কাৰ্প মাছৰ উন্নত সঁচৰ বীজ উৎপাদন পদ্ধতি

শ্ৰী অসীম কুমাৰ বৰা

আমাৰ অসম তথা সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষত কাৰ্প জাতীয় মাছে মীন উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট বৰঙণি আগবঢ়াই আহিছে। এই প্ৰজাতিৰ মাছবোৰৰ বজাৰ চাহিদা যথেষ্ট ভাল আৰু মৎস্য পালক সকলে এই প্ৰজাতিৰ মাছ প্ৰতিপালন কৰি যথেষ্ট লাভৱান হোৱা দেখা যায়। মৎস্যপালক সকলে পালন কৰি ভাল পোৱা কাৰ্পজাতীয় মাছবোৰ হৈছে ৰৌ, বাহু, মিৰিকা, মালি, গ্ৰাছ কাৰ্প, ছিলভাৰ কাৰ্প, পুঠি, বাট', কুড়ি ইত্যাদি উল্লেখযোগ্য।

আমাৰ ভাৰতবৰ্ষত কাৰ্প জাতীয় মাছৰ আৱিষ্টি প্ৰজনন ১৯৫৭ চনত ওড়িছা ৰাজ্যৰ অংগল নামে টাইত অৱস্থিত মীন পামত বিখ্যাত মৎস্য বৈজ্ঞানিক ডাঃ হিৰালাল চৌধুৰী আৰু ডাঃ কে এইছ আলিকুছিয়ে পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে সফলতাৰে সম্পাদন কৰাৰ পিছতেই আমাৰ দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত এই কৌশল / প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰ কৰি মীন পোনা উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াই ব্যৱসায়িক প্ৰসাৰতা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয় আৰু মাছৰ জল সংবৰ্দ্ধন উদ্যোগ স্বকীয় মৰ্য্যদাৰে ঠন ধৰি উঠিবলৈ সক্ষম হয়।

উন্নত মানৰ পোনা উৎপাদনৰ বিভিন্ন কাৰিকৰী দিশসমূহ তলত আলোকপাত কৰা হ'ল :

প্ৰজননক্ষম মাছৰ পৰিচাৰ্য্যা ও প্ৰতিপালন :

- প্ৰজননক্ষম মাছৰ বীজ সংগ্ৰহ সদায় চৰকাৰী ভাৱে স্বীকৃত প্ৰকৃত উৎসৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰিব লাগে।

- উন্নতমানৰ মীন পোনা উৎপাদনৰ বাবে আৱিষ্ট প্ৰজননৰ বাবে নিৰ্বাচিত কৰা মাছবোৰ স্বাস্থ্যৱান হোৱাৰ উপৰিও সিহঁতৰ বয়স ন্যূনতম ২ বছৰ হ'ব লাগে।
- যিটো পুখুৰীত উক্ত প্ৰজননক্ষম মাছবোৰ প্ৰতিপালন কৰা হয়, সেই পুখুৰীটো চাফা হোৱাৰ উপৰিও আৰ্গুলাছ জাতীয় পৰজীৱি প্ৰাণীৰ পৰা ৰক্ষা কৰি ৰাখিব লাগে।
- সাধাৰণতে ৰৌ, বাছ, মিৰিকা (১.৫ - ৪ কিঃ গ্ৰাঃ) আৰু গ্ৰাছ কাৰ্প, চিলভাৰ কাৰ্প (২ - ৫ কিঃ গ্ৰাঃ) ওজনৰ মাছক প্ৰজননৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিলে সুফল পোৱা যায়।

প্ৰজননক্ষম মাছ প্ৰতিপালন পুখুৰীৰ পানীৰ গুণাগুণ :

পানীৰ গুণাগুণ যেনে দ্ৰৱীভূত অক্সিজেন : ৩ - ৮ পি পি এম, এলকালিনিটি বা স্কাৰ : ৮০ - ১৫০ পি. পি.এম, এমনিয়া : ০.৫ - ১.৫ পি. পি. এম., নাইটেট : ০.০২ - ০.০৫ পি. পি. এম, নাইট্ৰাইট (NO_2N) : ০.০০২ - ০.০০২ পি. পি. এম, হাৰ্ডনেছ বা কঠিনতা : ৬০-১২০ পি. পি. এম, পি. এইচ : ৭ - ৮.৫, কাৰ্বন ডাই অক্সাইড : < ৮ পি. পি. এম, প্লাংকটনৰ ঘনত্ব : ৭২ মি.লি. / ৫০ লিটাৰ পানী ইত্যাদি সঠিক মাত্ৰাত আছেনে নাই প্ৰত্যেক ১৫ দিনৰ মূৰত পৰীক্ষা কৰিব লাগে। পানীৰ গুণাগুণ পৰীক্ষা, পুখুৰীৰ পাৰতেই পানী সংগ্ৰহ কৰি ৰেডিমেট কিট (পানী গুণাগুণ পৰীক্ষণ যন্ত্ৰ) ব্যৱহাৰ কৰিও কৰিব পাৰি।

প্ৰজননক্ষম মাছ প্ৰতিপালন পুখুৰীত সাৰ প্ৰয়োগ :

কেঁচা গোৱৰ ৫ - ৮ টন প্ৰতি হেক্টৰ, চিংগল চুপাৰ ফচফেট ১০০-২৫০ কিঃ গ্ৰাঃ প্ৰতি হেক্টৰ, ইউৰিয়া ৭৫-১০০ কিঃ গ্ৰাঃ প্ৰতি হেক্টৰ আৰু পটাছ ৫০ কিঃ গ্ৰাঃ প্ৰতি হেক্টৰত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। প্ৰথম কিস্তিত মুঠ অংশৰ ১/৪ ভাগ আৰু বাকী থকা অংশখিনি ভগাই ল'ব লাগে।

চূণ প্ৰয়োগ :

সাধাৰণতে পুখুৰীটোত পানীৰ পি. এইছ - ৭.৫-৮.৫ আৰু এলকালিনিটি বা স্কাৰ : ৮০ - ১৫০ পি. পি.এম ৰ ভিতৰত নিয়ন্ত্ৰণ কৰি ৰাখিব লাগে। যদি পানীৰ পি এইছ ৭ তকৈ কম আৰু এলকালিনিটি ৮০ পি. পি.এম তকৈ কম হয় তেন্তে প্ৰতি হেক্টৰত ২০০ কি.গ্ৰা. চূণ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। চূণখিনি পানীত গলাই জুলীয়া কৰি এলুমিনিয়ামৰ হান্দিত ৰাখি বা বাল্টিত লৈ সমভাৱে পুখুৰীৰ পানীৰ উপৰিভাগত সিঁচি দিব লাগে।

প্ৰজননৰ বাবে ব্যৱহৃত প্ৰজননক্ষম মাছ সংগ্ৰহ আৰু ইয়াৰ তথ্য-পাতি সংৰক্ষণ :

প্ৰজননক্ষম মাছ সংগ্ৰহ কৰোতে নিম্ন উল্লেখিত তথ্য সমূহ ভালদৰে লিখি থ'ব লাগে।

- মাছ সংগ্ৰহৰ উৎস
- মাছৰ বয়স
- মাছবিধ প্ৰাকৃতিক উৎসৰ নে মীন পামৰ
- প্ৰজননক্ষম মাছৰ ওজন।

- সম্প্ৰসাৰণ শিক্ষা সঞ্চালকালয়, অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়, খানাপাৰা, গুৱাহাটীৰ তৰফৰ পৰা অহা অক্টোবৰ মাহৰ পৰা বিজ্ঞানসন্মত দুগ্ধপালন, গাহৰি পালন, হাঁহ-কুকুৰা পালন আৰু ছাগলী পালনৰ ৩/৫/৭ দিনীয়া প্ৰশিক্ষণৰ (মাচুল সহ) ব্যৱস্থা কৰা হৈছে। ইয়াৰ বাবে ইচ্ছুক প্ৰাৰ্থীয়ে নিজস্ব ২০-৩০ জনীয়া গোট সহ - ৭০৮৬৭৯৫৯১৬, ৯৮৬৪০ ৮৮৫৮৫, ৯৭৭৪৮৪২৮৭৬ নম্বৰত আগতীয়াকৈ যোগাযোগ কৰিবলৈ অনুৰোধ জনোৱা হৈছে।
- পশুপালক তথা মৎস্যপালক সকলে তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত অভিজ্ঞতা তথা সফলতাৰ কাহিনী “পশুপালন দিহা”ৰ যোগেদি সংক্ষিপ্ত লিখনিৰে কৃষক ৰাইজৰ বাবে আগবঢ়াবলৈ ইয়াৰ দ্বাৰাই অনুৰোধ জনোৱা হৈছে।

সম্প্ৰসাৰণ শিক্ষা সঞ্চালকালয়, অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়, খানাপাৰা, গুৱাহাটীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত আৰু প্ৰচাৰিত “পশুপালন দিহা”ৰ

সম্পাদনা সমিতি :

মুখ্য সম্পাদক : ড° অতুল বৰগোঁহাই, সহযোগী সম্প্ৰসাৰণ শিক্ষা সঞ্চালক, অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়, খানাপাৰা, গুৱাহাটী।

সম্পাদক : ড° যোগ দেৱ মহন্ত, যুটীয়া সম্পাদক : ড° বীৰেন্দ্ৰ নাথ ভট্টাচাৰ্য, ড° নৱনীল বৰুৱা, ড° যোগীৰাজ বৰা

সহযোগী সম্পাদক : ড° বিকাশ বৰঠাকুৰ, ড° ৰাজজ্যোতি ডেকা, ড° দীপক কুমাৰ শৰ্মা, কৃষক প্ৰতিনিধি : শ্ৰী বৰ্ণালী শৰ্মা বৰুৱা